

Аналітичний центр «Нова Економіка»

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ
УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ

**ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА
ТА ФІНАНСОВА СИСТЕМА:
СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26 вересня 2020 року

Київ
2020

СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Грибова Д. В.

докторант кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ФОРМ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

За сучасних умов спостерігається активний розвиток туристичного бізнесу, особливо в сфері малих форм господарювання. Наявність широкого спектру галузевих напрямків, а також їхній важливий вплив на загальний стан соціально-економічного розвитку регіонів (особливо в сільській місцевості) обумовили актуальність обраної теми дослідження.

М. Й. Малік та Л. В. Забуранна пропонують для використання термін «сільський аграрний туризм», під яким вони розуміють вид туризму, що передбачає тимчасовий виїзд особи з місця проживання в сільську місцевість із залученням приватного сектору для розміщення з метою відпочинку, регенерації та (чи) релаксації [6]. В цьому аспекті агротуризм розглядається ними як різновид сільського аграрного туризму. Також виділяються наступні різновиди: сільський зелений (відпочинковий) та екотуризм.

Вітчизняна нормативно-правова база трактує термін «екотуризм (зелений туризм)» як форму активного і безпосереднього відвідування територій з особливими природними і культурними умовами. Екотуризм спрямований на охорону природного і культурного середовища регіонів, які відвідують туристи. Синонімом поняття «екотуризм» є поняття «природничий туризм». Екотуризм може бути активним, фауно- та флористичним, культурологічним і етнографічним [2].

На нашу думку, інтерпретація етнографічного напрямку туристичного бізнесу як одного з різновидів екологічного є недоцільною, оскільки це передбачає ототожнення природно-кліматичного та культурно-гуманітарних аспектів. Правильніше було б не встановлювати знаку рівняння між дефініціями «зелений туризм» та «екотуризм», оскільки перше є більш широким за змістом. Більше того, на нашу думку, доцільно було б застосовувати наступну класифікацію сільського туризму.

1. *Екологічний туризм.* Передбачає надання туристичних послуг, пов'язаних із активним використанням природних елементів навколишнього середовища в якості засобів праці. Слід відмітити, що відповідні елементи можуть бути як природного, так штучного походження (рукотворні ставки, лісопосадки, діброви тощо). Головною метою є досягнення встановлення безпосереднього контакту людини та природи, в процесі якого відбувається рекреаційний ефект.

2. *Етнографічний туризм.* Передбачає надання туристичних послуг, пов'язаних із ознайомленням із традиціями, звичаями, обрядами, місцевими культурними пам'ятками. Специфіка співпраці із клієнтом має враховувати обмежену можливість створення майнових об'єктів, які носять етнографічну цінність. Разом із цим даний напрям туристичної діяльності передбачає активну експлуатацію місцевих національно-культурних традицій при оформленні житлових об'єктів, обранні меню тощо. Головною метою є максимальне досягнення «ефекту поринання» в обраній культурно-часовий пласт.

3. *Спортивний туризм.* Включає в себе комплекс спортивно-оздоровчих заходів, спрямованих на фізичне розвантаження клієнта. Надзвичайно важливим в даному аспекті є системний підхід або (у випадку спеціалізованого характеру спортивно-туристичних послуг) чітке визначення із намірами потенційних споживачів. Головною метою є досягнення морального задоволення клієнтів за рахунок їхньої інтеграції у систему колективних спортивно-оздоровчих заходів.

Н. Є. Кудла, аналізуючи процес надання туристичної послуги в сільській місцевості, виділяє наступні специфічні ознаки, які є базовими характеристиками даного продукту: привабливість території, гостинність сільської громади, пропоновані зручності в оснащенні селянського господарства, додаткові та супутні послуги [5].

Як бачимо, значна кількість з наведених характеристик мають суспільно-колективну природу і можуть бути досягнуті тільки за

рахунок взаємовигідної співпраці членів сільської громади. Навіть перевівши судино-туристичні об'єкти на хутірський спосіб розміщення, селянин нездатен самотійно надавати своїм клієнтам відповідний комплекс «суспільних» послуг.

Аналізуючи особливості ведення туристичного бізнесу на базі селянських господарств, на нашу думку, слід враховувати вплив комплексу внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх, перш за все, слід віднести сімейну форму здійснення економічної діяльності. Це, в свою чергу, обумовлює принципові відмінності в характері розподілу результатів діяльності та особливості застосування техніко-технологічного забезпечення. До зовнішніх, на нашу думку, слід віднести як природні (вплив яких має постійну об'єктивну сутність), так і антропогенні фактори (що виникають як результат соціально-економічної, політичної та культурно-гуманітарної діяльності людини).

Враховуючи зазначені аспекти, нами виділяються наступні базові принципи організації надання туристичних послуг в сільській місцевості.

1. *Комплексний, системний характер.* Специфіка туристичної діяльності в сільській місцевості передбачає поєднання елементів декількох різновидів в межах одного господарюючого суб'єкта. Досить розповсюдженим є надання послуг, які можна відносити як до етно-, так і для екотуризму. Також досить поширеним є поєднання агро- та екотуризму в процесі організації діяльності відповідних підприємницьких структур. Даний факт, з одного боку дозволяє розширити коло потенційних клієнтів, а разом із цим підвищує ступінь відповідальності до рівня надання туристичних послуг, враховуючи їхній комплексний характер.

2. *Пріоритет індивідуальної (сімейної) форми ведення бізнесу.* Приймаючи до уваги важливість розвитку малих форм бізнесу в сільській місцевості як невід'ємної складової забезпечення процесу розбудови сільських територій, слід вказати на першочерговий характер стимулювання туристичної діяльності на селі у садибній формі. Дана модель ведення господарської діяльності, на нашу думку, дозволяє максимально ефективно використати усі переваги сімейного бізнесу у поєднанні із можливістю застосування власних житлових та господарських будівель без суттєвих додаткових затрат.

3. *Інтеграція в систему соціально-економічних відносин на рівні сільської громади.* Селоформує функція малих підприємницьких

форм особливо ефективно проявляється в процесі участі у вирішенні нагальних питань, що постають перед селянами як членами єдиного соціуму. Слід відзначити, що одним з базових принципів функціонування сучасних бізнес-структур в провідних країнах світу є соціальна відповідальність. Це, поміж іншого, передбачає факт наявності постійно діючих взаємовідносин із представниками регіональної влади, а також участь у вирішенні соціальних проблем місцевої спільноти. В якості юридичного оформлення відносин сторін за сучасних умов використовуються суспільні договори (соціальні контракти). В їхніх положеннях фіксуються відповідні соціальні зобов'язання, що додатково беруть на себе представники підприємницької спільноти, а також преференції, які мають надаватися їм з боку місцевої громади.

4. *Міжгосподарська співпраця із іншими представниками місцевого підприємництва (перш за все, в аграрній сфері)*. Запорукою ефективного функціонування сімейного туристичного бізнесу на селі є формування діючої системи поділу праці, яка передбачає наявність багатоукладної диверсифікованої економічної моделі. Так зокрема, діяльність туристичних садиб є неможливою без належного інфраструктурного забезпечення (система сполучення, енерго- та водопостачання, зв'язку тощо). Це, в свою чергу, передбачає наявність відповідних сервісних служб, системи постачання якісного продовольства.

Окремо слід відзначити важливість інформаційного забезпечення туристичної діяльності на селі. Даний напрям включає в себе як суто галузевий аспект (пошук нових партнерів, форм та видів надання послуг тощо), так і питання, пов'язані із наданням консультаційних послуг (аналітика, юриспруденція, облік тощо). Найбільш прийнятним, на нашу думку, є варіант наявності відповідних спеціалістів на території сільського населеного пункту, а систему взаємовідносин між ними та суб'єктами туристичного бізнесу доцільно будувати в межах обслуговуючих кооперативів.

Література:

1. Забуранна Л. В. Зарубіжний досвід розвитку сільського зеленого туризму. *Економіка АПК*. 2011. № 6. С. 178–183.
2. Закон України «Про особисте селянське господарство» № 742 від 15.05.2003 р. URL: <http://konesh.ru/zakon-ukrayini-pro-osobiste-selyanseke-gospodarstvo-stranica-4.html> (дата звернення: 04.09.2019).

3. Кальченко С. В., Демко В. С. Стратегічні напрямки розвитку туристичної галузі в Запорізькій області. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2019. № 1. С.121–128.
4. Кирич Н. Б. Особливості організації екотуризму в Україні (регіональні аспекти формування стратегії розвитку). *Вісник ДІТБ*. 2012. № 16. С. 208–214.
5. Кудла Н. Є. Шляхи підвищення якості сільського туризму. *Економіка АПК*. 2012. № 5. С. 115–122.
6. Малік М. Й., Забуранна Л. В. Сільський аграрний туризм як чинник розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2012. № 5. С. 110–115.